

December 2022

Säkerhetsledning – Checklista med referenser till GruvRIDAS

GruvRIDAS – Gruvbranschens riktlinjer för dammsäkerhet
Tillämpningsvägledning 2.1 tillhörande kapitel 2

svemin.

Säkerhetsledning – checklista med referenser till GruvRIDAS

© Svemin 2022

Svemin

Storgatan 19
Box 5501
114 85 Stockholm
info@svemin.se
www.svemin.se

Produktion: Svemin

Grafisk form: Serpentin Media

Foto:

Sid 6, 8: Tomas Arlemo/Boliden
Sid 11: Tina Benson/LKAB

Innehållsansvariga för GruvRIDAS 2021 är Svemins arbetsgrupp för dammsäkerhet, AGDA: Sophie Danilov, LKAB; Staffan Fahlgren, Zinkgruvan; Hans Häggström, Boliden; Ulf Hedberg, Boliden; Kenneth Jokinen, LKAB; Carin Alderman, Boliden; Olof Slatte, Zinkgruvan; Martin Hjärtström, Kaunis Iron; Peter Marthin, LKAB; Lena Printzell, Björkdalsgruvan; Sara Töyrä (ordförande) LKAB, samt Kristina Branteryd, Svemin.

Om GruvRIDAS 2021:

GruvRIDAS 2021, Gruvbranschens riktlinjer för dammsäkerhet, är en uppdaterad vägledning för anställda vid gruv- och mineralföretag, konsultföretag och myndigheter. GruvRIDAS 2021 baseras på GruvRIDAS 2012, RIDAS – Energiföretagens riktlinjer för dammsäkerhet (2019), GISTM, Global Industry Standard on Tailings Management (2020) samt Förordning (2013:319) om utvinningsavfall.

Svemin representerar cirka 70 företag med drygt 14 000 anställda inom produktion, prospektering och teknik. Svemins uppdrag är att ge medlemsföretagen bästa möjliga konkurrensförutsättningar. Vi bevakar branschens intressen i samband med utvecklingen av policys och lagar i Sverige och inom EU. Med kunskap, erfarenhet och långsiktigt engagemang, påverkar och utvecklar vi förutsättningarna för att det svenska gruv- och mineralklustret ska fortsätta vara i världsklass.

Innehållsförteckning

	Checklista för säkerhetsledning och egenkontroll med referenser till GruvRIDAS...	4
0	Övergripande styrning, dokumentation och informationshantering.....	5
1	Organisation, arbetsuppgifter, ansvarsområden och kompetenskrav	6
2	Identifiering och bedömning av faror för allvarliga olyckor	7
3	Drift, tillståndskontroll och underhåll.....	8
4	Hantering av förändringar.....	9
5	Planering för nödsituationer	10
6	Revision och översyn	12

Checklista för säkerhetsledning och egenkontroll med referenser till GruvRIDAS

I tillämpningsvägledningen har checklistan försetts med referenser till aktuella kapitel och avsnitt i GruvRIDAS.

För Svemins medlemsföretag med anläggningar som klassificerats som riskanläggningar och/eller dammanläggningar i dammsäkerhetsklass A, B eller C ställs krav på framtagande och tillämpning av ett säkerhetsledningssystem med inriktning på dammsäkerhet. Dammsäkerhetsledningssystemet kan upprättas enskilt eller som en del av ett övergripande säkerhetsledningssystem. I tillämpning av ett dammsäkerhetsledningssystem ingår en löpande översyn, utveckling och revision av dess uppbyggnad.

Svemin har tagit fram denna checklista som stöd till medlemsföretagen gällande utformningen av ett sådant dammsäkerhetsledningssystem. Checklistan är utformad för att uppfylla kraven enligt 57 – 63 §§ förordning (2013:319) om utvinningsavfall samt 5 § förordning (2014:214) om dammsäkerhet.

Arbetet har utgått från den checklista "Checklista – Säkerhetsledningssystem och rutiner för egenkontroll av dammsäkerhet"¹ som Svenska kraftnät tagit fram och sedan justerats mot kraven i förordning (2013:319) om utvinningsavfall. Svenska kraftnät har även tagit fram en mer utvecklad vägledning² som med fördel kan nyttjas som stöd av verksamhetsutövare vid upprättande av sitt dammsäkerhetsledningssystem.

För att medlemsföretaget ska kunna orientera sig i de båda aktuella förordningarna har checklistan samma huvudrubriker som Svenska kraftnäts checklista samt referens till aktuell paragraf i utvinningsavfallsförordningen. Checklistan inleds med rutiner för övergripande styrning av dammsäkerhetsarbetet (punkt 0) och följer därefter strukturen i 5 § förordning (2014:214) om dammsäkerhet.

I tillämpningsvägledningen har checklistan försetts med referenser till aktuella kapitel och avsnitt i GruvRIDAS i syfte att ge vägledning och stöd för utvecklingen av rutiner kopplat till dammsäkerhetsledningssystemet. Checklistan kan även med fördel användas vid internrevision av dammsäkerhetsledningssystemet. Checklistan är aktuell att tillämpa som revisionsfrågor i samband med genomförande av en GruvRIDAS-revision i enlighet med kapitel 11.

¹ Svenska kraftnät "Checklista – Säkerhetsledningssystem och rutiner för egenkontroll av dammsäkerhet," Svenska kraftnät, Sundbyberg, 2018-06-12.

² Svenska kraftnät, "Säkerhetsledningssystem, helhetsbedömning, och årlig dammsäkerhetsrapportering – En vägledning från Affärsverket svenska kraftnät jml. 5-7 § förordningen (2014:214) om dammsäkerhet," Svenska kraftnät, 2020-01-30.

0 Övergripande styrning, dokumentation och informationshantering

Dammsäkerhetsledningssystemet ska omfatta de metoder, rutiner och instruktioner som behöver fastställas och tillämpas i fråga om:

Punkt	Beskrivning	Avsnitt i Gruv-RIDAS huvud-dokument
0.1	Att upprätta ³ , dokumentera ⁴ och anta en strategi för att förebygga allvarlig olycka. Strategin ska innehålla övergripande mål och handlingsprinciper för hantering av risker kopplat till gruvdammanläggningen samt beskriver dammsäkerhetsledningssystemet.	2.1 2.2
0.2	Att säkra ledningens (organisatoriskt ansvarigas) kännedom om lagstadgade dammsäkerhetskrav.	2.2 11.5
0.3	Att utse en person i chefsställning ⁵ inom verksamhetsutövarens organisation som har det operativa ansvaret för implementeringen av strategin ⁶ för att förebygga allvarliga olyckor, ett dammsäkerhetsledningssystem för genomförande av strategin och en intern beredskapsplan som specificerar de åtgärder som ska vidtas vid anläggningen i händelse av en allvarlig olycka.	2.1 5.1
0.4	Att etablera kontaktvägar för rapporteringar, underrättelser av avvikelser och annan kommunikation med myndigheter, t.ex. vid fara, driftstörningar, årlig dammsäkerhetsrapport mm.	5.1 6.3
0.5	Att upprätta samt löpande uppdatera en avfallshanteringsplan ⁷ som innehåller beskrivning av strategin för att förebygga allvarlig olycka samt efterbehandlingsplan för den aktuella gruvdammanläggningen. Avfallshanteringsplanen ska delges tillsynsmyndigheten efter varje uppdatering ⁸ .	1.2.6 6.2.3
0.6	Att upprätta, uppdatera och arbeta med en DTU-manual. DTU-manualen kan med fördel samla beskrivning om och referera till styrande regelverk, aktuella miljötillstånd och övriga myndighetsbeslut som är kopplade till gruvdammanläggningen samt viktiga för företagets dammsäkerhetsarbete.	2.2 6.2
0.7	Att upprätta och löpande uppdatera alla enligt GruvRIDAS kravställda dokument om gruvdammanläggningen och dess säkra drift.	6.2.3

3 § 57 förordning (2013:319) om utvinningsavfall

4 § 58 förordning (2013:319) om utvinningsavfall

5 § 57 förordning (2013:319) om utvinningsavfall

6 § 61 förordning (2013:319) om utvinningsavfall

7 § 23 förordning (2013:319) om utvinningsavfall

8 § 59 förordning (2013:319) om utvinningsavfall

1 Organisation, arbetsuppgifter, ansvarsområden och kompetenskrav

Denna del av checklistan tar utgångspunkt i punkt 1, 60 § förordning (2013:319) om utvinningsavfall samt punkt 1, 5 § förordning (2014:214) om dammsäkerhet.

Dammsäkerhetsledningssystemet ska omfatta de metoder, rutiner och instruktioner som behöver fastställas och tillämpas i fråga om:

Punkt	Beskrivning	Avsnitt i GruvRIDAS huvud-dokument
1.1	Att dokumentera den organisation som arbetar med gruvdammanläggningen och säkerheten kring denna, genom att det finns beskrivningar med definierade arbetsuppgifter, ansvarsområden och kompetenskrav för den personal (egen och inhyrd) på alla nivåer i organisationen.	5.1 5.2
1.2	Att identifiera och tillgodose utbildningsbehov för den personal (inklusive entreprenörer och annan inhyrd personal) som arbetar med dammsäkerhet och beredskap för dammhaveri.	4.3 5.2 7.3
1.3	Att ställa relevanta kompetenskrav vid köp av tjänster, exempelvis för egenkontroll, beredskap, projekt mm.	5.2

2 Identifiering och bedömning av faror för allvarliga olyckor

Denna del av checklistan tar utgångspunkt i punkt 2, 60 § förordning (2013:319) om utvinningsavfall samt punkt 2, 5 § förordning (2014:214) om dammsäkerhet.

Dammsäkerhetsledningssystemet ska omfatta de metoder, rutiner och instruktioner som behöver fastställas och tillämpas i fråga om:

Punkt	Beskrivning	Avsnitt i GruvRIDAS huvud-dokument
2.1	Att verksamhetsövergripande analysera risker och sårbarheter avseende dammsäkerhet.	2.2 4.5
2.2	Att systematiskt identifiera inre och yttre faror (inkl. antagonistiska handlingar) och scenarier som vid normala och onormala driftsituationer kan leda till nödsituationer och eventuellt utvecklas till dammhaveri, samt bedömning av sådana faror och scenarier (s.k. hot- och felmodsanalys).	4.3 4.4 4.5 8.3
2.3	Att utreda konsekvenser av identifierade haveriscenarier, vilka utgör underlag för klassificering (med avseende på både dammsäkerhetsklass och riskanläggning) samt företagsintern beredskapsplanering.	3.1 3.2
2.4	Att löpande genomföra en teknisk analys av risker med koppling till gruvdammanläggningen.	4.1 4.2 4.3 4.4
2.5	Att genomföra en samlad säkerhetsbedömning för gruvdammanläggningen (helhetsbedömning minst en gång per tio år, däremellan löpande översyn med hänsyn till förändringar).	1.2.4 4.5 6.3

3 Drift, tillståndskontroll och underhåll

Denna del av checklistan tar utgångspunkt i punkt 3, delvis punkt 4 och 6, 60 § förordning (2013:319) om utvinningsavfall samt punkt 3, 5 § förordning (2014:214) om dammsäkerhet.

Dammsäkerhetsledningssystemet ska omfatta de metoder, rutiner och instruktioner som behöver fastställas och tillämpas i fråga om:

Punkt	Beskrivning	Avsnitt i GruvRIDAS huvud-dokument
3.1	Att säkerställa den säkra operativa driften av gruvdammanläggningen vid normala och onormala förhållanden på både kort och lång sikt ⁹ .	7.1 7.2 7.3 8.3
3.2	Att upprätta program för underhållsinsatser inklusive tillståndskontroll. Vilka med fördel kan samordnas med plan för kapacitetshöjande åtgärder (se 4.2).	8.2 8.3
3.3	Att säkerställa att fullständiga instruktioner för utrustning, driftåtgärder och underhåll inklusive tillståndskontroll finns tydligt beskrivna i DTU-manualen. Detta inkluderar även rutiner för deponering av utvinningsavfall i det fall det förekommer inom anläggningen.	6.1 6.2 7.1 8.2 8.3
3.4	Att säkerställa stabil och verifierad insamling, hantering och utvärdering av mätdata.	7.2 8.3.3 8.3.6
3.5	Att löpande identifiera avvikelser och prioritera åtgärder utifrån bedömd risk.	4.5 4.6 6.3

⁹ 68 § förordning (2013:319) om utvinningsavfall

4 Hantering av förändringar

Denna del av checklistan tar utgångspunkt i punkt 4, 60 § förordning (2013:319) om utvinningsavfall samt punkt 4 § förordning (2014:214) om dammsäkerhet.

Dammsäkerhetsledningssystemet ska omfatta de metoder, rutiner och instruktioner som behöver fastställas och tillämpas i fråga om:

Punkt	Beskrivning	Avsnitt i GruvRIDAS huvud-dokument
4.1	Att nybyggnation av gruvdammanläggningar planeras med hänsyn till a) Behov av magasineringsvolym, lokalisering, deponeringsteknik och dammbyggnadsteknik ¹⁰ . b) Tillståndsprövningar och behov av tillhörande miljöutredningar ¹¹ . c) Efterbehandling och återlämning av området till kommande generationer.	1.1 9 1.2.2 1.1, 1.2.6 9
4.2	Att vid behov hantera förvärv av äldre damm-/gruvdammanläggning.	Hanteras som nybyggnation ¹² . GruvRIDAS kap 4 kan nyttjas för att värdera risker kopplat till den nya verksamheten.
4.3	Att planera för gruvdammanläggningens kapacitetshöjande åtgärder inklusive plan för tillhörande tillståndprocesser under gruvdammanläggningens planerade livslängd. Planeringen bör samordnas med planeringen för underhåll av gruvdammanläggningen (se 3.2).	6.2.3 9 10
4.4	Att vid förändring i gruvverksamheten, till exempel utökade mineraltillgångar, eller minst vart 5:e år genomföra en översyn av avfallshanteringsplanen inklusive bilaga för konceptuell efterbehandling.	1.2.6 6.2.3 9
4.5	Att vid förändring i gruvverksamheten, till exempel utökade och förändrade mineraltillgångar, förändringar i förädlingsprocessen, eller minst vart 5:e år genomföra en översyn av karakteriseringen ¹³ av utvinningsavfallet.	–
4.6	Att vid beslutad förändring av dammsäkerhetsledningssystemet (se 6.3), beredskapsplanen eller minst vart 5:e år genomföra en översyn av avfallshanteringsplanens säkerhetsbilaga.	11.5
4.7	Att vid förändringar i gruvverksamheten se över gruvdammanläggningens klassificering.	3.1 3.2 3.3 3.4
4.8	Att hantera förändringar i befintlig gruvdammanläggning så som till exempel utökning av magasiningsvolym, förstärkningsåtgärder, återanrikning av redan deponerat utvinningsavfall, byte av höjningsmetod, etc.	9 10
4.9	Att efter avslutad gruvverksamhet säkerställa att efterbehandlingsåtgärder utförs i enlighet med anläggningens efterbehandlingsplan ¹⁴ . Efterbehandlingsåtgärderna skall övervakas och fortgå ända tills tillsynsmyndigheten godkänt efterbehandlingen ¹⁵ .	1.1 8.3.1
4.10	Att hantera organisatoriska och personella förändringar.	5

¹⁰ 55 § förordning (2013:319) om utvinningsavfall

¹¹ 56 § förordning (2013:319) om utvinningsavfall

¹² Kräver sannolikt nytt miljötillstånd och rutiner upprättas därigenom i samband med ansökningsprocessen för till exempel återöppnande av äldre gruvverksamhet.

¹³ 30 § förordning (2013:319) om utvinningsavfall

¹⁴ 71 § förordning (2013:319) om utvinningsavfall

¹⁵ 72 § förordning (2013:319) om utvinningsavfall

5 Planering för nödsituationer

Denna del av checklisten tar utgångspunkt i punkt 5 och 6, 60 § samt 63 § förordning (2013:319) om utvinningsavfall samt punkt 5, 5 § förordning (2014:214) om dammsäkerhet.

Dammsäkerhetsledningssystemet ska omfatta de metoder, rutiner och instruktioner som behöver fastställas och tillämpas i fråga om:

Punkt	Beskrivning	Avsnitt i GruvRIDAS huvud-dokument
5.1	Att ange namn eller befattning på de personer som har befogenhet att starta en intern räddningsinsats samt på de personer som har till uppgift att sköta samordningen av omedelbara räddningsinsatser.	7.3
5.2	Att ange uppgifter om vem eller vilka som ansvarar för att föra kontakten med kommunen i fråga om plan för räddningsinsatser som kommunen upprättar ¹⁶ .	7.3
5.3	Att identifiera, beskriva och dokumentera vilka åtgärder som ska vidtas för att hindra och begränsa allvarliga skador på människors hälsa och miljön till följd av ett dammhaveri.	7.3
5.4	Att redogöra för tillgänglig utrustning och tillgängliga resurser för att hantera allvarliga situationer och händelser som kan leda till dammhaveri.	7.3
5.5	Att redogöra för vilka åtgärder som ska vidtas vid upptäckt av förhållanden som innebär fara för dammhaveri eller vid redan inträffat dammhaveri.	7.3
5.6	Att rapportera upptäckt av skyddsåtgärder som inte fungerar, incidenter och allvarliga olyckor till tillsynsmyndigheten ¹⁷ så snart som möjligt ¹⁸ men aldrig senare än 48 timmar ¹⁹ .	6.3
5.7	Att vid behov upprätta system för varning av människor som är i fara vid ett dammhaveri.	1.2.5
5.8	Att öva rutiner och utbilda personalen för en beredskapshändelse inklusive system/rutiner för varning av människor som är i fara, utrustning samt identifierade åtgärder som ska sättas in.	7.3 11.1
5.9	Att samverka med kommunens räddningstjänst och eventuellt andra aktörer i syfte att vid behov genomföra övningar.	7.3
5.10	Att upprätta en översiktlig plan för sanering och återställning av påverkade områden i händelse av dammhaveri.	6.2.1
5.11	Att delge ²⁰ kommunen de upplysningar som behövs för att kommunen ska kunna uppfylla sin informationsskyldighet ²¹ till allmänheten som påverkas vid ett eventuellt dammhaveri.	1.2.6

16 3 kap. 6 § förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor

17 6 punkten 60 § förordning (2013:319) om utvinningsavfall

18 6 § förordning (1998:901) om verksamhetsutövarns egenkontroll

19 86 § förordning (2013:319) om utvinningsavfall

20 79 § förordning (2013:319) om utvinningsavfall

21 77 § förordning (2013:319) om utvinningsavfall

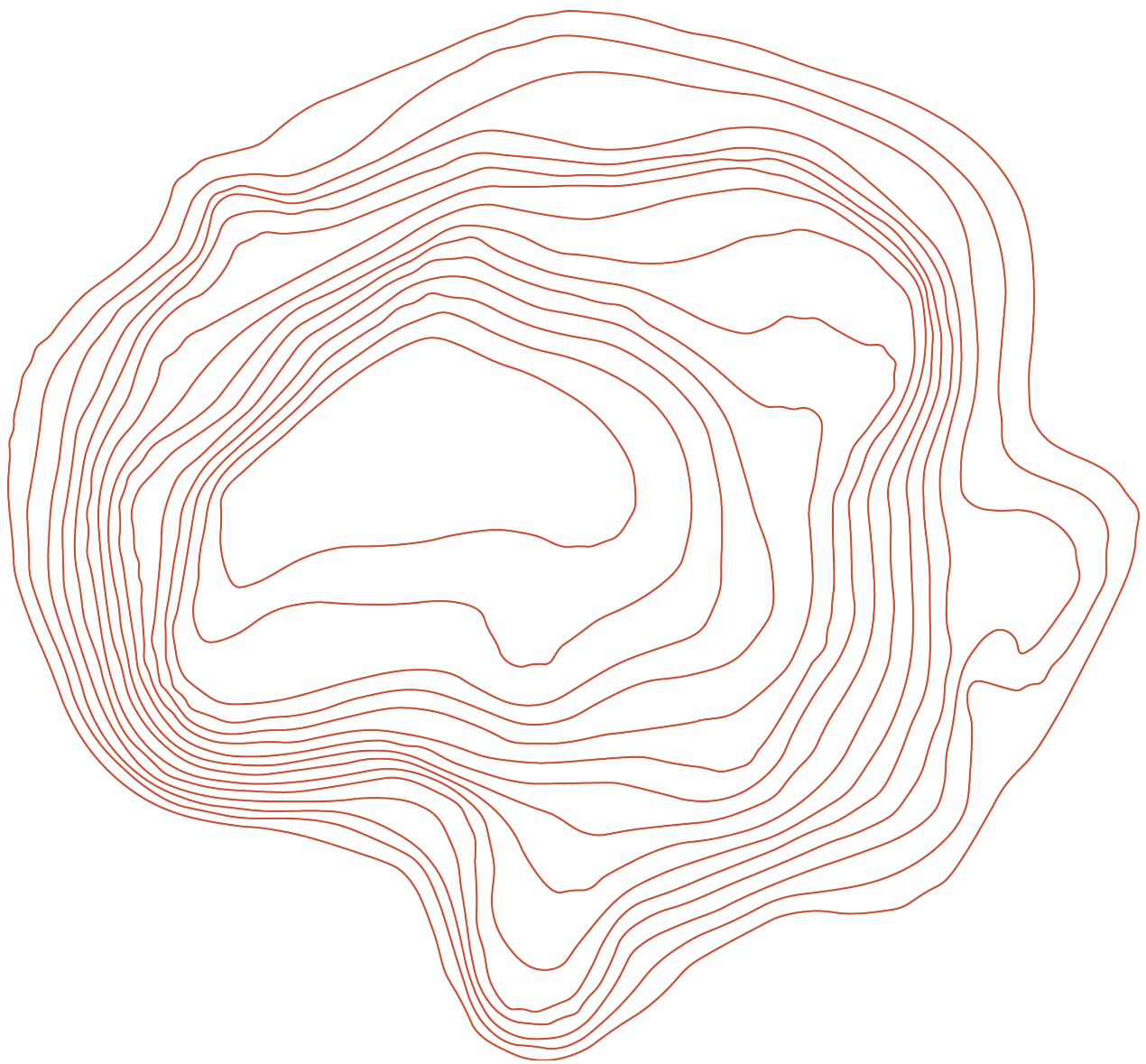

6 Revision och översyn

Denna del av checklistan tar utgångspunkt i punkt 7, 8 och 9, 60 § förordning (2013:319) om utvinningsavfall samt punkt 6 § förordning (2014:214) om dammsäkerhet.

Dammsäkerhetsledningssystemet ska omfatta de metoder, rutiner och instruktioner som behöver fastställas och tillämpas i fråga om:

Punkt	Beskrivning	Avsnitt i GruvRIDAS huvud-dokument
6.1	Att systematiskt och löpande följa upp och utvärdera verksamheten i syfte att säkerställa erfarenheter från drift, driftåtgärder och driftövervakning fångas upp.	11.1 11.2
6.2	Att genomföra regelbundna externa revisioner av anläggningsfunktion, drift samt genomgång av säkerhetsledningssystemets och strategins effektivitet och lämplighet samt måluppfyllnad.	8.3.4 11.3 11.4
6.3	Att genomföra en årlig revision av säkerhetsledningssystemet, strategin och aktuell dammsäkerhetsstatus samt säkerställa att högsta ledningen informeras om resultatet. Att dokumentera genomgången och eventuella beslut om förändringar i säkerhetsledningssystemet.	11.5
6.4	Att upprätta handlingsplaner och prioritera åtgärder utifrån identifierade anmärkningar och avvikelser.	–

Det grafiska mönster som Svemin ofta använder är den faktiska topografin från Stora Stöten i Falu koppargruva. Under sin storhetstid på 1600-talet stod gruvan för två tredjedelar av världens kopparproduktion. Gruvan bidrog inte bara till att stärka Sverige och Sveriges roll i Europa, utan främjade också teknologiska framsteg och innovationer. Falu koppargruva har lagt grunden för den ledande ställning den svenska gruvindustrin har i dag.

svemin.